

**Миколаївський обласний Центр
національно-патріотичного виховання,
туризму та краєзнавства учнівської молоді**

Зьомша Інна Петрівна, методист
Комунального закладу «Миколаївський
обласний Центр національно-патріотичного
виховання, туризму та краєзнавства
учнівської молоді» Миколаївської обласної
ради

Розробка постера і презентації до науково-дослідницької роботи учнів-слухачів МАН

Миколаїв, 2024

Розробка постера і презентації до науково-дослідницької роботи учнів-слухачів МАН. Миколаїв: МОЦНПВТК УМ, 2024. 40 с.

Укладач – Зьомша Інна Петрівна, методист, керівник гуртків Комунального закладу “Миколаївський обласний Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді” Миколаївської обласної ради

Наукова робота учня — це не лише результат глибокого інтелектуального пошуку, аналітичного мислення та дослідницького інтересу. Це — цілісний процес, який завершується не написанням тексту, а його представленням іншим: журі, аудиторії, суспільству.

Ці методичні рекомендації мають на меті підтримати учнів та їхніх наставників у процесі підготовки до публічного захисту наукової роботи в рамках конкурсу-захисту Малої академії наук України. Ми прагнули зібрати в одному документі не лише поради щодо структурування, шрифтів, кольорових рішень та типових помилок, а й натхнення до креативного підходу: як зробити наукову ідею яскравою, доступною і переконливою.

Перед вами — практичний інструмент. Це посібник, покликаний не лише дати відповіді на запитання, а й стимулювати бажання експериментувати, мислити візуально, створювати презентації і постери, які не лише інформують, а й захоплюють. Бо учень-дослідник сьогодні — це не лише автор, а ще й комунікатор, дизайнер, спікер, амбасадор ідей.

ЗМІСТ

Вступ. Роль візуального супроводу у сучасній науковій комунікації.....	4
Постер як візуальний конспект наукового дослідження.....	6
Мультимедійна презентація: синтез тексту, образів і технологій.....	9
Візуальне мислення в науці: потужний засіб структурування і комунікації.....	12
Практичний гід для молодого дослідника: як підготуватися і не забути нічого.....	16
Висновки.....	20
Список рекомендованих та літератури джерел.....	22
Додатки.....	23

ВСТУП

Наукова робота учня — це не лише результат інтелектуальних пошуків, глибокого аналізу, допитливості та наполегливості. Це ще й вміння представити свої відкриття іншим: журі, колегам, глядачам, суспільству. І саме тут важливу роль відіграє візуальна складова. Сьогодні, у століття цифрових технологій, презентація дослідження не обмежується лише словом чи рукописом. Вона потребує сучасної подачі — структурованої, естетичної, доступної та водночас науково переконливої.

Ми живемо в епоху візуального мислення. Постери, інфографіка, слайди — це вже не просто додаткові матеріали, а самодостатні інструменти представлення дослідження. Вони дозволяють сконцентрувати увагу глядача на головному, унаочнити складні поняття, викликати емоційний відгук, встановити інтелектуальний діалог. Саме тому створення якісного наукового постера та мультимедійної презентації є необхідною умовою участі у Всеукраїнському конкурсі-захисті дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України. Зокрема, постерний захист сьогодні оцінюється окремо й становить значну частку підсумкової оцінки (до 45 балів).

У цьому контексті вміння візуалізувати свою роботу — це не просто навичка оформлення. Це прояв академічної зрілості, критичного мислення, поваги до себе як автора та до аудиторії. Власне постер є лаконічною «вітриною» дослідження — структурованою, яскравою, інформативною. Презентація — його логічне продовження, інтерактивна форма подання, що супроводжує живу доповідь, підтримує ключові тези, дозволяє підкреслити особистий внесок і значення роботи.

Дані методичні рекомендації створено для того, щоб допомогти учням, педагогам та науковим керівникам підготуватися до ефективного публічного представлення досліджень. У них зібрано практичні поради щодо створення наукового постера і мультимедійної презентації: від вибору кольорової палітри і структурування тексту — до роботи з ілюстраціями та дотримання принципів інфографіки. Окрема увага приділена типовим помилкам, яким слід запобігти, та корисним інструментам, що значно полегшують створення візуального контенту.

Наша мета — не лише надати технічні інструкції, а й мотивувати до творчого, осмисленого підходу. Адже постер і презентація — це спосіб мислити візуально, формулювати головне, взаємодіяти з глядачем, зацікавити та донести ідею. Це можливість для учня виступити не лише як дослідник, а як справжній оповідач — захопливий, впевнений, переконливий.

Пам'ятаймо: навіть найглибше дослідження потребує достойної форми подачі. Як костюм для актора чи палітурка для книги — візуальний супровід формує перше враження, яке так важливо не зіпсувати. Сподіваємося, що ці рекомендації стануть надійним орієнтиром у підготовці до захисту, допоможуть уникнути зайвих труднощів, надихнуть на креатив і дозволять представити свою роботу на найвищому рівні.

ПОСТЕР ЯК ВІЗУАЛЬНИЙ КОНСПЕКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Від перших секцій у Малій академії наук України до організації всеукраїнських заходів — переконана, що навіть найсильніша наукова робота може «загубитися» без гідного візуального супроводу. Постер і презентація — це не лише додатки до дослідження. Це інструмент переконання, платформа для візуального мислення, спосіб емоційного та інтелектуального діалогу з аудиторією.

Учаснику будь-якого етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України потрібно створити ПОСТЕР та МУЛЬТИМЕДІЙНУ ПРЕЗЕНТАЦІЮ.

ПОСТЕРНИЙ ЗАХИСТ є найважливішою складовою конкурсу. Його оцінюють у 45 балів. Постер є інструментом, призначеним для лаконічного та візуально ефективного представлення дослідження та досягнутих результатів перед аудиторією. На постері необхідно викласти доступно, зрозуміло й лаконічно інформацію, яку автор хоче донести до аудиторії. Важливо, щоб ілюстративний матеріал та текст створювали цілісну композицію. Процес створення постера вимагає уміння узагальнювати основний зміст, відфільтровуючи унікальну, цінну та необхідну інформацію. Для того, щоб використовувати всі переваги постерного захисту та представити свою роботу на високому рівні, необхідно правильно оформити постер. Перш за все, важливо належним чином структурувати інформацію на ньому.

Вимоги до оформлення постера, відповідно до правил проведення конкурсу-захисту МАН – Додаток 4.

Що таке науковий постер?

Науковий постер — це візуальний інструмент короткого та яскравого представлення суті дослідницької роботи. Його можна розмістити на стенді під час конференцій, виставки чи захисту проєктів.

ПОРАДА! Дайте відповідь на запитання: «Чим оригінальна моя робота? Яка її новизна? Без чого дослідження було б неможливим? Якими даними можна

проілюструвати моє дослідження?» Отримавши відповіді, вам легко буде розташувати інформацію на постері.

СТРУКТУРА. Автор самостійно вирішує, яку інформацію розмістити на постері, але деякі розділи є обов'язковими. Це:

- заголовок;
- інформація про автора (ПІБ, місце навчання, клас) та керівників (ПІБ, посада, місце роботи, наукове звання та ступінь);
- мета та завдання дослідження;
- об'єкт, предмет дослідження;
- матеріали і методи дослідження;
- результати власних досліджень, включно з малюнками та графіками;
- висновки.

Постер повинен бути читабельним, наочним, зрозумілим для цільової аудиторії.

ШРИФТ. Слід вибирати великий і розбірливий шрифт. Рекомендується використовувати шрифт без зарубок. Зарубки — це додаткові елементи, поперечні риси вгорі і внизу літер. Наприклад, шрифт Times New Roman — із зарубками, а Arial — без. Для заголовка шрифт не повинен бути меншим за 100 кегль. Для заголовків текстових розділів застосовують 40–44 кегль шрифту, для основного тексту — розмір 24, але не дрібніший.

Важливим етапом є підбір кольорової палітри. Оформлення постера повинно бути в гармонійних один із одним кольорах. Варто уникати одночасного використання синього, червоного та зеленого, оскільки такі комбінації рідко мають вдалий вигляд. Навіть якщо такий постер і приверне увагу, читати та розуміти текст буде надзвичайно складно. При виборі кольорів для схем та графіків рекомендовано дотримуватися тієї ж кольорової палітри, що і для всього постера. Колір стенду має гармонійно вписуватися у тематику доповіді (як створити постер в Publisher — Додаток 1).

Червоні літери на синьому тлі або сині літери на червоному тлі «розтікаються» і стають нечитабельними. Те ж саме стосується жовтих літер на білому. Не

використовуйте фотографії як тло. Якщо вам потрібно розмістити темний об'єкт на темному тлі, вставте його у світлу рамку.

ПОРАДА! Використовуйте різні відтінки одного кольору.

ТЕКСТОВА ЧАСТИНА. Текст повинен містити концентровану інформацію з доповіді. Тексти розділів слід обмежити 20 рядками з не більше, ніж 65 знаками в рядку. Текстові блоки слід чергувати з фотографіями, ілюстраціями тощо. Текст варто вирівнювати за лівим краєм, а не центрувати.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ. Якість візуальних матеріалів впливає на інформативність поданого матеріалу. Всі ілюстрації повинні відображати релевантну інформацію, мати новизну й бути підписаними. Зверніть увагу: якщо ілюстративний матеріал не належить автору дослідження, потрібно вказати джерело. Варто уникати будь-яких прикрас, наприклад, не використовувати картуші, візерунки, віньєтки.

ПОРАДА! Не перенасичуйте простір постера. Краще використовувати половину площі для розміщення текстової інформації, а решту вільного простору виділити для ілюстративних матеріалів, які відображатимуть зв'язок із текстом. Використовуйте лише якісний ілюстративний матеріал з високою роздільною здатністю.

РОЗТАШУВАННЯ МАТЕРІАЛУ. Для легшого сприйняття інформації варто розділити простір постера на декілька блоків, щоб розмістити в них необхідні складові частини доповіді: мету, завдання, предмет, об'єкт, методи, висновки та ілюстрації.

Приклади постерів – Додаток 5.

ПОРАДА! Постер зберігають у форматі .pdf, він не повинен бути більшим за 3 mb.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС РОЗРОБЛЕННЯ ПОСТЕРА:

- занадто багато або мало текстової інформації;
- недоречна структура;
- неякісний ілюстративний матеріал або його відсутність;
- перевантаження інформацією.

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ: СИНТЕЗ ТЕКСТУ, ОБРАЗІВ І ТЕХНОЛОГІЙ

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ — завершальний етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України. Публічний захист роботи проводиться перед комісією у складі не менше ніж 3 членів журі. Процедура полягає в короткій доповіді з мультимедійною презентацією (7 хвилин) учня та у відповідях на запитання як з боку членів комісії, так і учасників конкурсу. Презентації дозволяють більш ефективно і наочно представити результати науково-дослідницької роботи й продемонструвати готовність учнів до застосування сучасних технологій.

Розглядаючи презентацію як виступ перед аудиторією, слід пам'ятати, що присутні не лише слухають промову, але і бачать і відчують її, і для того, щоб досягти мети, необхідно, щоб промова, окрім міркувань, містила ефектні картини, образи, що запам'ятовуються, характерні епізоди. Промова, що складається з самих міркувань, втомлює слухачів, погано запам'ятовується. Завдання учня — грамотно провести презентацію своєї роботи перед членами журі та аудиторією. Мультимедійна презентація повинна допомагати розповісти про свою роботу, а не ускладнювати процес захисту, відволікаючи увагу. Не слід перевантажувати аудиторію швидкою зміною слайдів.

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ є комплексом усіх можливих засобів подання інформації (текст, графіка, аудіо, відео, анімація). Грамотно оформлена презентація не лише краще сприймається і запам'ятовується аудиторією, але й створює сприятливе враження про доповідача і проєкт, який представляється. Характерними рисами мультимедійної презентації є наочність (різноманітні демонстраційні засоби); лаконічність (матеріал має бути поданий стисло та чітко); доцільність (викладення матеріалу не перетворювалося на скоромовку, кількість слайдів має бути невеликою); цілісність (кожен слайд повинен працювати на загальну ідею презентації).

Підготовка презентації припускає наступні дії:

1. Підготовка та узгодження з науковим керівником тексту доповіді.
2. Розроблення структури презентації.
3. Створення презентації.
4. Репетиція доповіді з використанням презентації.

Завдання вступної частини презентації — захопити увагу слухачів, встановити з ними емоційний контакт, заінтригувати, привернути увагу аудиторії до ключових проблем теми, визначити актуальність та значення поставлених у проблем. Висновки подаються як 1–2 заключні слайди, що містять узагальнення наведених матеріалів.

Структура презентації повинна відповідати структурі доповіді.

1. Титульний слайд (1 слайд).
2. Актуальність теми дослідження (1–2 слайди).
3. Основний зміст дослідження: що вдалося дослідити, відкрити, зробити (3–4 слайди).
4. Особистий внесок (1 слайд).
5. Результати (2–3 слайди).
6. Висновки (1 слайд).

Рекомендована загальна кількість слайдів – 10–12.

Особливо ретельно необхідно поставитися до оформлення мультимедійної презентації. Для всіх слайдів презентації по можливості необхідно використати той самий шаблон оформлення.

Назва	Рекомендації
Шрифти	Не варто змішувати різні типи шрифтів в одній презентації. Бажано використовувати шрифти без засічок та курсиву, бо їх важко сприймати на екрані. Кегль для назви – 40+, для основного тексту – 20+, для підписів – 14+.
Стиль	Потрібно дотримуватися одного стилю оформлення. Бажано використовувати готові шаблони.
Тло (фон)	Тло має гармоніювати з оформленням і не відволікати від змісту презентації.

Колір	Для тла та тексту слайду обирайте контрастні кольори.
Ілюстрації (фото)	Головна ідея презентації полягає в її ілюстративності. Текст на слайді є допоміжним і не повинен перевищувати 1 – 2 речення. Дублювання доповіді текстом, розміщеним на слайді, не допускається.
Анімація	Не варто зловживати анімаційними ефектами

Бажано, щоб останній слайд дублював перший слайд, оскільки це дає можливість нагадати присутнім тему виступу та ім'я доповідача. Неприйнятним є останній слайд із написом «ДЯКУЮ ЗА УВАГУ», оскільки завершення показу слайдів ще не означає завершення виступу. Не дублюйте інформацію з двох каналів. Інакше ви своїм голосом заважатимете читати або зображення заважатиме слухати. Швидкість читання в аудиторії набагато вища, ніж швидкість мовлення доповідача. Всі ілюстрації в презентації мають бути підписані та легко прочитуватися.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС РОЗРОБЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ:

- велика кількість слайдів;
- суцільний текст;
- дубляж тексту й доповіді;
- яскраві кольори;
- надмірне використання анімації;
- неакуратність оформлення.

Розробка постера і презентації — це не лише технічне оформлення. Це — акт творчості, педагогічна майстерність, вияв критичного мислення і поваги до глядача.

ВІЗУАЛЬНЕ МИСЛЕННЯ В НАУЦІ: ПОТУЖНИЙ ЗАСІБ СТРУКТУРУВАННЯ І КОМУНІКАЦІЇ

У ХХІ столітті візуалізація — це не просто «допомога для кращого розуміння». Це спосіб *структурувати власні думки, виявити логіку дослідження, зацікавити аудиторію й впливати на неї*. Візуальне мислення дозволяє не лише «показати» результати, а й мислити самими образами: виявляти зв'язки, бачити динаміку, візуалізувати структуру даних і хід дослідження. У цьому розділі зібрано принципи, приклади та поради щодо того, як зробити візуальний супровід осмисленим, доречним і потужним інструментом презентації або постера.

Як створити логіку подачі візуального матеріалу

Створення ефективного постера чи презентації потребує **чіткої логіки** — не лише у змісті, але й у візуальному русі очей по матеріалу.

Основні етапи:

1. **Зрозумійте, що саме ви хочете передати.** Визначте ключову ідею, 2–3 головні меседжі дослідження. Усе інше — допоміжне.
2. **Сплануйте «візуальну маршрутну карту».** У презентації: порядок слайдів. У постері: зліва направо, згори вниз. Глядач повинен «читати» постер як сторінку.
3. **Структуруйте контент у блоки.** Кожен блок — одна думка або функція: вступ, завдання, методика, результати, висновки.
4. **Розставте візуальні акценти.** Найголовніше — великим шрифтом або в центрі. Використовуйте колір або рамку для підкреслення.
5. **Використовуйте повторення елементів.** Єдина палітра, форма і стиль іконок/діаграм — це візуальна логіка, яка полегшує сприйняття.
6. **Застосуйте правило «одна думка — один слайд / блок».** Це дозволяє зосередити увагу та не перевантажувати глядача.

Приклади візуальних рішень: карти, графіки, інфографіка, QR-коди

Правильно підібраний візуальний інструмент *підсилює суть дослідження, підкреслює значущість фактів і дозволяє краще донести складну інформацію*.

Карти

- **Для чого:** географічне розташування, територіальні зміни, маршрути, розселення.
- **Де використати:** історичні теми, етнографія, краєзнавство, географія тощо.
- **Порада:** використовуйте старі карти разом із сучасними, додавайте QR-коди для фото з експедицій.

Графіки та діаграми

- **Для чого:** аналітика, статистика, порівняння результатів, анкетування.
- **Типи:** кругові (питома вага), стовпчасті (зміна в часі), лінійні (динаміка).
- **Порада:** супроводжуйте підписами, які пояснюють, чому ці дані важливі.

Інфографіка

- **Для чого:** узагальнення процесу, етапів, структури, джерел, логіки.
- **Приклад:** «Шлях від ідеї до висновку» або «5 кроків мого дослідження».
- **Порада:** створюйте в Canva, Piktochart, Genially — це доступно й ефектно.

QR-коди

- **Для чого:** інтерактивність, додаткові матеріали, відео, фотоархіви.
- **Приклад:** на карті — QR-код до сучасного фото старої колонії; на слайді — посилання на відеоінтерв'ю.
- **Порада:** використовуйте генератори QR-кодів і тестуйте їх заздалегідь.

Принципи ефективної візуалізації

1. **Стислість.** Візуалізація не замінює текст, а *допомагає йому*. Одна ідея — один слайд / блок.
2. **Наочність.** Візуальний об'єкт має бути зрозумілий *без пояснення* або з мінімальним коментарем.
3. **Цілісність.** Постер або презентація повинні мати єдиний стиль: кольори, шрифти, графіка.

4. **Релевантність.** Кожне зображення повинно ілюструвати *саме те, про що ви говорите*. Не для прикраси!

5. **Контрастність.** Вибирайте кольори з достатнім контрастом: темний текст на світлому фоні або навпаки.

6. **Ієрархія.** Розмір, розташування, колір — усе повинно показувати, *що головне, що другорядне*.

7. **Простір.** Не бійтеся «порожнього місця». Краще більше повітря, ніж візуальний шум.

8. **Якість.** Використовуйте зображення у високій роздільній здатності. Нечітке фото = втрата довіри.

Співвідношення між текстом, зображенням та авторською розповіддю

Головне правило: слайд — не підручник. Постер — не реферат.

Золоте співвідношення:

- 40% — зображення
- 40% — ключові тези тексту
- 20% — простір (для сприйняття)

Що має робити текст:

- Доповнювати, а не дублювати мову спікера.
- Бути тезовим (коротким, змістовним).
- Виконувати функцію орієнтиру (заголовки, ключові слова).

Що має робити зображення:

- Створювати асоціації, емоції, інтерес.
- Бути інформаційним, а не декоративним.
- Забезпечувати контекст або приклад.

Що має робити доповідач:

- Коментувати, пояснювати, живо «включати» слайд у розповідь.
- Не повторювати те, що вже видно, а *розширювати* побачене словами.
- Бути у діалозі з аудиторією: слайд — лише опора.

Пам'ятай: твоя візуалізація — це твій голос, твоя мова, твій стиль. Вона говорить разом із тобою. І те, що вона “каже”, глядач запам'ятає не менше, ніж твої слова.

Візуальна пам'ятка: ТОП-10 помилок і порад

Назва:

 Не роби так! | *Краще зроби ось так!*

Типова помилка

Альтернатива

Перевантажений текстом постер

Максимум 350–500 слів, чергування текст/ілюстрації

Шрифт < 24 кегля

Основний текст — від 24 кегля

Тло з фото

Однотонне або текстуроване тло

Недоречна анімація

Помірна, логічна анімація для акцентів

Несумісні кольори (жовтий + білий, червоний + синій)

Контрастні кольори, обмежена палітра

«Дякую за увагу» на останньому слайді

Повтор теми/імені/ключової думки

Відсутність репетиції

Три прогонові виступи мінімум

Презентація дублює текст дослівно

Слайд — ключова думка, доповідь — розширення

Відсутність джерел і підписів під фото

Усі ілюстрації — підписані, з посиланням

Учень читає з аркуша

Виступ — вільний, підготовлений

Коротке резюме до захисту дослідницької роботи (МАН) (для самостійного заповнення учнями) – Додаток 2.

Добірка цікавих, інтерактивних і практико-орієнтованих форм роботи з учнями до теми «Розробка постера і презентації до науково-дослідницької роботи учнів-слухачів МАН» - Додаток 3.

ПРАКТИЧНИЙ ГІД ДЛЯ МОЛОДОГО ДОСЛІДНИКА: ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ І НЕ ЗАБУТИ НІЧОГО

Успішний захист наукової роботи — це поєднання знань, візуального супроводу, внутрішньої впевненості та технічної підготовки. Цей розділ створено для того, щоб учень мав чіткий орієнтир, як якісно підготуватися до фінального етапу конкурсу, а науковий керівник міг стати не лише ментором, а й надійною опорою.

Список для самоперевірки учня перед захистом

 Я готовий до захисту, якщо:

Зміст і розуміння:

- ☐ Я глибоко розумію тему своєї роботи.
- ☐ Я вмію чітко сформулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.
- ☐ Я можу коротко пояснити свій особистий внесок.
- ☐ Я знаю, які результати отримав і чому вони важливі.

Презентація:

- ☐ Презентація містить 10–12 слайдів, кожен змістовний і наочний.
- ☐ Я використовую контрастні кольори, читабельні шрифти (не менше 20 кегля).
- ☐ На кожному слайді — 1 основна думка, супроводжена зображенням або діаграмою.
- ☐ Усі ілюстрації мають підписи, не розмиті.
- ☐ Останній слайд дублює тему і автора, а не просто «Дякую за увагу».

Постер:

- ☐ Постер містить заголовок, автора, керівника, мету, методи, результати, висновки.
- ☐ Постер зберігається у форматі .pdf, розміром не більше 3 Мб.

- ☐ Шрифти великі й розбірливі (24+), інформація розміщена блоками, є логіка руху очей.
- ☐ Є якісні зображення, карти, діаграми, що підсилюють текст.

Підготовка до виступу:

- ☐ Мій виступ триває до 7 хвилин, я тренувався з таймером.
- ☐ Я провів репетицію мінімум 3 рази, у присутності дорослого.
- ☐ Я знаю, як перемикаєти слайди (презентер або клавіші).
- ☐ Я підготував коротке резюме/шпаргалку з ключовими тезами.
- ☐ Я готовий відповідати на запитання (прорепетирував типові).

Поради з досвіду наукового керівника

Науковий керівник — це навігатор у світі академічної зрілості.

Його підтримка може змінити хід захисту. Ось перевірені поради:

До підготовки:

- Допоможіть учню сформулювати 3–4 ключові ідеї, які мають звучати у виступі.
- Складіть разом карту презентації: які слайди, яка логіка, які ілюстрації.
- Дозвольте учню самостійно створити постер і презентацію, а потім обговоріть плюси та мінуси.
- Проведіть «репетицію з критикою»: після виступу дайте конструктивний зворотний зв'язок.
- Разом перегляньте презентацію на різних пристроях: ноутбук, проектор, телефон.

Напередодні виступу:

- Запропонуйте учню змодельовати можливі запитання журі.
- Порахуйте з ним час доповіді, допоможіть усунути затримки та зайві фрази.
- Підготуйте для нього шаблон резюме з ключовими поняттями (ідеально — ментальну карту).

У день захисту:

- Подбайте, щоб учень був готовий технічно (флешка, резервна копія, формат).

- Заспокойте і підтримайте. Кілька теплих слів перед виступом іноді важливіші за тиждень підготовки.

Рекомендовані сервіси та платформи для візуалізації

 Сьогодні створити яскраву, стильну, професійну презентацію чи постер — не проблема. Головне — знати інструменти:

◆ Для постерів і інфографіки

Сервіс	Можливості	Коментар
Canva	Постери, слайди, інфографіка, шаблони	Ідеально для початківців. Має український інтерфейс.
Piktochart	Статистика, діаграми, інфографіка	Зручно для візуалізації досліджень.
Vennngage	Професійна інфографіка	Багато шаблонів, потрібна реєстрація.
Genially	Інтерактивні постери, презентації	Дозволяє додавати анімацію та інтерактив.
Microsoft Office Publisher	Постер, діаграми, інфографіка	Програма, розрахована на випуск різноманітних публікацій

◆ Для презентацій

Сервіс	Особливості	Переваги
Google Slides	Онлайн-спільна робота	Прості інструменти, зручно редагувати з науковим керівником.
Microsoft PowerPoint	Класичний варіант	Підходить для складної анімації, інтеграції графіки.
Prezi	Динамічна презентація	Ефект «зуму», інтерактивність, захопливий вигляд.
Visme	Візуально привабливі слайди	Професійний стиль, зручне розміщення даних.

Психологічна підтримка учня перед виступом

 Захист — це не лише інтелектуальне випробування, а й психологічне. Навіть найсильніша робота може «загубитися» через хвилювання. Що може допомогти?

1. Нормалізуйте тривогу.

«Ти хвилюєшся? Це нормально. Це значить, тобі не байдуже». Поясніть, що легке хвилювання — це природна частина відповідального виступу.

2. Спробуйте техніки заземлення:

- Дихання «4–4–4»: вдих — 4 сек, затримка — 4 сек, видих — 4 сек.
- Зажміть у руці невеликий предмет (олівець, брелок) — це стабілізує емоції.
- Уявіть, що виступ — це розмова з другом, а не іспит.

3. Візуалізація успіху.

Перед сном або вранці у день захисту: закрий очі, уяви, як ти виступаєш чітко, впевнено, як журі киває, як лунають аплодисменти.

4. Підтримка дорослих.

Науковий керівник, учитель, батьки — це тил. Перед виступом варто сказати учню: «Я вірю в тебе. Ти зробив(ла) велику роботу. Просто покажи її світові».

5. Фрази-підказки перед виступом:

- «Я не мушу бути ідеальним. Я мушу бути собою».
- «Це не іспит. Це можливість поділитися тим, що я відкрив(ла)».
- «Я не сам/сама — за мною досвід, тренування і підтримка».

Підготовка до захисту — це як фінішний етап марафону. Ви вже пробігли більшу частину шляху: дослідження, аналіз, формулювання висновків. Тепер — лише зробити фінальний крок: виступити гідно, впевнено, натхненно. І найважливіше — з вірою в свою роботу.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах надзвичайну важливість має не лише глибоке і якісне наукове дослідження, а й його гідна, продумана, творча подача. Учень виступає не просто як дослідник, а як справжній оповідач — людина, яка не лише володіє матеріалом, а й вміє захопити аудиторію, переконати її, донести складні ідеї доступно і цікаво. Візуальний супровід — постер і мультимедійна презентація — стають невід’ємним інструментом такого оповідача, що допомагає тримати увагу слухачів, структурувати матеріал і підсилювати наукові аргументи.

Пропоновані рекомендації детально розкривають принципи створення наукового постера як лаконічного, чітко структурованого, гармонійного візуального конспекту роботи, що повинен бути не лише інформативним, а й привабливим, доступним для сприйняття цільовою аудиторією. Особлива увага приділяється вибору шрифтів, кольорової гами, балансу між текстом та ілюстраціями, а також важливості унікального та зрозумілого контенту. Постер — це перший контакт глядача з дослідженням, тому він не має бути перевантаженим, але водночас повинен містити всі важливі елементи, що розкривають суть роботи.

Мультимедійна презентація сприймається як динамічна, комплексна розповідь, що підсилює усний виступ. Правильна структура, дотримання балансу між текстом і візуальними елементами, уникнення надмірної анімації та дублювання тексту, — все це підвищує якість сприйняття, робить доповідь більш живою і переконливою. Виступ має бути продуманим, упевненим, зі спокійною, чіткою мовою, що підтримує контакт із слухачами. Рекомендації також наголошують на необхідності ретельної підготовки — репетицій, технічної перевірки, опрацювання можливих запитань.

Особливо цінним є акцент на тому, що візуалізація — це не самоціль, а потужний інструмент мислення і комунікації. Вона допомагає структурувати інформацію, показати логіку дослідження, відобразити динаміку та зв’язки у даних, зробити наукову роботу зрозумілою навіть для неспеціалістів. Використання сучасних цифрових інструментів (Canva, Piktochart, Genially тощо) не лише спрощує роботу, а й розвиває креативність і медіаграмотність учнів.

Методичні рекомендації, окрім технічних порад, несуть також педагогічний і мотиваційний посил: підготовка постера і презентації — це творчий процес, що вимагає критичного мислення, поваги до аудиторії і власної роботи, а також прагнення постійно вдосконалюватися як науковець і комунікатор. Такий підхід допомагає формувати в учнів не лише предметні знання, а й ключові компетентності XXI століття — уміння чітко, цікаво і впевнено презентувати власні ідеї, вести діалог, користуватися сучасними технологіями.

Загалом ці рекомендації є надійним орієнтиром, що підтримує і надихає молодих дослідників, допомагає уникнути поширених помилок і успішно представляти свої наукові здобутки на високому рівні. Вони формують цілісний підхід, який поєднує наукову глибину з мистецтвом презентації, відкриваючи учням шлях до самовираження і професійного зростання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алгоритм підготовки постера конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів обласного відділення МАН України (рекомендації та поради учасникам II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт) / [О. Б. Андрусишин, О. Б. Гаврилевська, М. П. Григорків та ін.]. Тернопіль, 2021. 24 с. URL: <https://surli.cc/mngbwe>
2. Вимоги до дослідницьких робіт/ URL: <https://surl.li/zlxerg>
3. Відеогайд «Як підготувати постер»/ URL: <https://surl.li/qmlhga>
4. Постер МАН в Canva/ URL: <https://surl.lt/wzzvno>
5. Просто про постер/ URL: <https://surl.gd/ethhit>
6. Постерний захист і наукова конференція: у чому відмінність? як підготуватись? URL: <https://surl.li/nkeore>
7. Прості поради для цікавих презентацій | Марафон Креативної Практики. URL: <https://surl.lu/fmqmnnx>
8. Рекомендації та вимоги до створення і оформлення мультимедійної презентації URL: <https://surl.li/ckfgic>
9. Як створити ефективну презентацію? URL: <https://surl.lt/uqoyji>
10. Як створити якісну презентацію URL: <https://surl.lu/hnkfzb>
11. 8 правил ефективної презентації. URL: <https://surli.cc/zekcpc>

СТВОРЮЄМО ПОСТЕР в Publisher

З 2020 року Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідних робіт учнів-членів МАН зазнав суттєвих змін. Зокрема, одним з етапів конкурсу тепер є ПОСТЕРНИЙ ЗАХИСТ дослідницьких проєктів учнів.

Вимоги до постерів викладено в Правилах проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН України, затверджених наказом МОН України від 06.04.2020 №481.

Де ж створити постер? Для цього оптимально вибрати програму, що буде зручною та простою у використанні. Варто звернути увагу, наприклад, на ресурси Microsoft: Publisher та PowerPoint. Доречним буде використання й відомого професійного графічного редактора Adobe Illustrator. Окрім згаданих, існують й інші сучасні засоби, проте ці – найбільш розповсюджені. Саме у середовищі таких програм учні-члени МАН створювали постери для участі у III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН поточного року.

Як показувати постер? Аби продемонструвати або переслати постер електронною поштою, його потрібно зберегти у форматі PDF. Для онлайн-демонстрації розміри постера варто зменшити (з цим завданням без зусиль впораються онлайн-конвертери, доступні в мережі).

Проте, завжди зберігайте постер у програмі, де його створили: у цьому випадку ви матимете змогу вносити зміни та корективи.

Щоб навчитись працювати з новообраною програмою, в інтернеті розміщено багато відео уроків та інструкцій.

Пропонуємо використати матеріали для створення постера у програмі Publisher для Windows 10.

* Програма Microsoft Office Publisher є складовою частиною пакету Microsoft Office та розроблена для створення друкованих публікацій: буклетів, бюлетенів, візитних карток, календарів, плакатів тощо.

* Запуск програми Microsoft Publisher здійснюється аналогічно запуску інших програм пакету Microsoft Office. Інструкції, що використовуються під час роботи з програмою, знаходяться в рядку меню, на панелях інструментів у вигляді кнопок та в контекстних меню відповідних об'єктів.

* Нову публікацію можна створити, використовуючи як вже готовий шаблон та макет для нього, так і на основі порожньої сторінки.

* Програма містить робоче поле, де відкривається новий файл з публікацією. На робочому полі (сторінці) користувач може розміщувати різні об'єкти: текст, зображення, таблиці, діаграми тощо, а потім їх редагувати та змінювати параметри.

* Усі публікації, створені у середовищі Microsoft Publisher, складаються з окремих блоків: текстові рамки, графічні об'єкти, таблиці. Кожен блок можна переміщувати в межах публікації, змінювати розмір, видаляти або додавати нові. У програмі також підтримується робота з буфером обміну.

* Створену публікацію можна зберігати на диску, відкривати для редагування та перегляду. Завантаження та збереження публікацій здійснюються аналогічно відповідним операціям під час роботи в середовищах опрацювання зображень, текстових документів та презентацій, через команди меню Файл або відповідні кнопки панелі інструментів Стандартна.

План створення постера. Весь процес створення постера можна умовно поділити на декілька етапів:

1. Робота над ідеєю висвітлення дослідницького проєкту на постері.
2. Створення та збереження у Publisher сторінки потрібного розміру: формату А0 – 841мм x 1189 мм.
3. Розташування об'єктів (текстових блоків, зображень, таблиць, діаграм) на робочій сторінці.
4. Дизайн постера: робота з кольором, шрифтами, графічними об'єктами.

Робота над ідеєю висвітлення дослідницького проєкту на постері. На цьому етапі необхідно продумати, яку саме інформацію доцільно відобразити на постері, в якій послідовності та в якому вигляді (текст, зображення, діаграми, таблиці). Важливо, щоб Ваша задумка відповідала вимогам до постерів, викладеним у

Правилах проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН України (затверджено наказом МОН України від 06.04.2020 №481).

6. Створення та збереження в Publisher сторінки потрібного розміру: формату А0 – 841мм x 1189 мм.

Алгоритм створення та збереження сторінки в Publisher. Запускаємо програму Microsoft Publisher. Якщо потрібного розміру сторінки немає, необхідно виконати декілька кроків, а саме: натиснути на кнопку «Додаткові розміри» - «Створити» – «Створити новий розмір» – вказати в діалоговому вікні потрібні розміри сторінки (ширина: 84,1 см, висота: 118,9 см)– «Одна сторінка на аркуші» – ок.

У результаті в рядку пустих сторінок «Настроювані» з’являється нова сторінка з необхідними нам розмірами. Натискаємо на цю нову сторінку.

Відразу ж відкривається новий файл: робоче поле необхідного розміру. Зберігаємо файл, визначаючи його місцезнаходження, вводячи назву та вказуючи тип файлу «Файли Publisher».

У результаті отримуємо робочу сторінку, що стане основою для постера.

Для подальшої роботи з постером будуть задіяні інструменти вкладок «Основне» (або «Головна»), «Вставлення», «Конструктор сторінки»...

Спершу потрібно відкрити кожну з цих вкладок та ознайомитись із запропонованими інструментами. Призначення кожного інструменту інтуїтивно зрозуміле. Особливо, якщо вже є досвід роботи в Microsoft Word.

Всі файли, створені в середовищі Microsoft Publisher, складаються з окремих блоків: текстові рамки, графічні об’єкти, таблиці. Кожен блок можна переміщувати в межах постера, змінювати розмір, видаляти, додавати нові. У програмі також підтримується робота з буфером обміну.

Додавання об’єктів (зображень, тексту, таблиць, діаграм)

На початку роботи варто встановити поля постера: вкладка “Конструктор сторінки” - “Поля”. Також у вкладці “Конструктор сторінки” можна перевірити, чи правильно задано розмір файлу (“Розмір” та “Орієнтація файлу”).

Серед інструментів вкладки – готові колірні схеми, можливість обрати фон постера, використати направляючі (допоміжні лінії для розташування об'єктів на постері).

Як розмістити зображення на постері?

Спосіб 1: За допомогою звичної комбінації «Копіювати» потрібне фото - «Вставити» на постері Publisher

Спосіб 2: За допомогою інструментів на панелі Меню «Вставлення» - «Зображення» - вибираємо зображення у комп'ютері - відкриваємо його.

Спосіб 3: Ілюстрації можна просто перетягнути, затиснувши ліву клавішу миші. Аби працювати з об'єктами Publisher (переміщувати, змінювати розміри та інші параметри), потрібно підвести курсор до потрібного об'єкта та натиснути на ліву кнопку миші.

Після цієї дії з'являється рамка навколо об'єкта, а вгорі- панель відповідних інструментів. Тепер з об'єктом можна працювати. Якщо на зображення натиснути правою кнопкою миші, виникає випадаюче меню з різними інструментами для обробки зображення, таблиці чи текстового поля.

Додавання тексту.

Переходимо на вкладку “Основне” - “Накреслити текстове поле”. Після цього переміщуєте курсор (у вигляді +) на постер. У результаті на постері з'являється рамка, у якій можна писати/вставляти текст. Рамку можна переміщувати, збільшувати розміри, зафарбовувати тощо.

Пам'ятаємо: у Правилах проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН України, затверджених наказом МОН України від 06.04.2020№481, зазначено, рекомендований розмір тексту заголовка - не менше 100 пунктів типографських; розмір тексту - не менше 20 пунктів типографських (краще - 30-40). Міжрядковий інтервал -1,5. Перевірте, чи присутні на вашому постері всі обов'язкові складові (вказано у вимогах до оформлення постера).

Дизайн постера. Основні принципи.

В мережі інтернет розміщено чимало порад з приводу дизайну постерів, публікацій, різних друкованих матеріалів (зокрема, і від дизайнерів-практиків, і від науковців). Спробуємо стисло виокремити головні з них.

1. Дотримуйтесь вимог до оформлення постерів (Правила проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН України (затверджено наказом МОН України від 06.04.2020 №481).

2. Дотримуйтесь законів композиції; аналізуйте пропорції елементів постера, звертайте увагу на доцільність їх розташування.

3. Щоб інформація на постері була легко читабельною, привертала увагу, використовуйте прийоми контрасту.

4. Продумано використовуйте поєднання кольорів. Можна застосовувати запропоновані програмою (або іншим ресурсом) готові сполучення. Проте, на одному постері не варто використовувати більше 3 кольорів.

5. Так само не варто використовувати більше 2 видів шрифтів, пам'ятайте про читабельність тексту.

6. Вибирайте ілюстрації гарної якості (розширення). Адже на постері формату А0 ілюстрації з низьким розширенням виглядають “розмитими”.

7. Дотримуйтесь академічної доброчесності. Якщо використали фото з Інтернету, розмістіть у підписі інформацію, звідки це фото (назва ресурсу, посилання).

8. Не перевантажуйте постер зайвою інформацією, зображеннями.

9. Всі елементи на постері, колірна гама, шрифти, інформація - все повинно гармоніювати, бути підпорядкованим основній меті: презентувати апарат дослідження, перебіг та реалізацію проєкту.

 Коротке резюме до захисту дослідницької роботи (МАН)
(для самостійного заповнення учнями)

 Інструкція для вчителя / наукового керівника:

1. **Мета форми** – допомогти учню структурувати головну інформацію з дослідження для підготовки до виступу перед журі.
 2. **Коли заповнювати** – за 7–10 днів до захисту. Можна використовувати як для тренувальних виступів, так і як пам’ятку під час самого захисту.
 3. **Формат** – рекомендується роздрукувати та дати учню для письмового заповнення, або заповнити цифрову копію.
 4. **Як працювати** – пройдіться з учнем по кожному пункту, поясніть, що писати, уникаючи занадто загальних формулювань.
 5. **Порада** – використовуйте цю форму як основну частину тренування відповідей на запитання журі.
-

 ФОРМА РЕЗЮМЕ

1. Прізвище, ім’я учня:

.....

2. Навчальний заклад, клас:

.....

3. Тема дослідження:

.....

4. Науковий керівник (ПІБ, посада):

.....

 Мотивація

5. Чому мене зацікавила ця тема? (Коротко – 2–3 речення)

.....

Мета дослідження

6. Мета роботи:

.....

Методи дослідження

7. Методи, які я використовував(ла):

☐ Аналіз джерел

☐ Інтерв'ювання (усна історія)

☐ Робота з архівами

☐ Статистичний аналіз

☐ Картографія

☐ Спостереження

☐ Інше:

Джерельна база

8. Основні джерела або матеріали:

—

—

Основні результати

9. Головні висновки (3–5 пунктів):

•

•

Практична цінність

10. Як результати можна застосувати на практиці:

.....

.....

Підготовка до запитань

11. Можливі запитання журі та варіанти моїх відповідей:

1. Запитання:
Відповідь:
 2. Запитання:
Відповідь:
 3. Запитання:
Відповідь:
-

Саморефлексія

12. Що я дізнався(лася) під час роботи над темою?

.....
.....

13. Порада собі перед захистом:

.....

 Порада вчителю: після заповнення форми проведіть тренувальне інтерв'ю з учнем, імітуючи захист.

Пропоную добірку цікавих, інтерактивних і практико-орієнтованих форм роботи з учнями до теми «Розробка постера і презентації до науково-дослідницької роботи учнів-слухачів МАН». Вони допоможуть розвинути навички візуалізації, презентування, структурування та творчого підходу до подання досліджень.

◆ 1. Майстерня візуалізації «Мій постер – мій меседж»

Формат: інтерактивне заняття або тренінг

Мета: навчити учнів структурувати інформацію та візуально виражати головну ідею дослідження.

Етапи:

- Ознайомлення з прикладами наукових постерів (онлайн/офлайн).
- Робота в групах: кожна група отримує «сире» наукове повідомлення (текст дослідження) й має створити постер.
- Використання шаблонів Canva, PowerPoint, Google Slides.
- Обговорення: чий постер найяскравіше передає суть роботи?

Фішка: використовуються наліпки або емодзі як «нагороди» за найкраще візуальне рішення, заголовок, інфографіку.

◆ 2. Гра «Постер-детектив»

Формат: квест-гру або інтелектуальний батл

Мета: навчити бачити ключову ідею та аналізувати оформлення.

Суть:

- Учні показують кілька наукових постерів (справжніх або змодельованих).
- Вони мають відгадати, яка тема дослідження, хто цільова аудиторія, що автор хотів сказати.
- Потім учні обирають найвдаліший (і пояснюють — чому).

Фішка: елемент гри з «шпигунськими» нотками — інколи в одному з постерів навмисне вставлені помилки чи «провокаційні» елементи.

◆ 3. Інфографічний батл «Один слайд – один аргумент»

Формат: змагання на кращу інфографіку

Мета: вчити учнів структурувати дані у вигляді таблиць, схем, діаграм.

Завдання:

- Обрати один важливий висновок зі своєї роботи.
- Створити до нього інфографіку (візуальна статистика, мапа, часовий ряд, схема тощо).
- Презентувати за 1 хвилину.

Фішка: оцінюють не лише красу, а й *інформативність* + *логіку даних*.

◆ 4. Мікронітчинг «3 хвилини для науки»

Формат: блискавичні виступи з презентацією

Мета: формувати навички стислого, логічного, переконливого виступу.

Завдання:

- За допомогою 3 слайдів коротко розповісти про свою роботу:
 1. Тема + актуальність
 2. Що зробив / методи
 3. Що з того вийшло (результати, висновки)

Фішка: можна провести як онлайн-конференцію з таймером.

◆ 5. Картування ідей: створення ментальних карт

Формат: індивідуальна або парна робота

Мета: навчити розкладати тему на підтеми, бачити зв'язки, будувати логіку презентації.

Завдання:

- За допомогою сервісу Miro, Coggle, Lucidchart або вручну створити карту теми своєї роботи.
- На основі карти — скласти структуру для постера і слайдів.

Фішка: порівняння різних ментальних карт, голосування за найбільш логічну.

◆ 6. Аналіз кейсів: «Від поганого до ідеального»

Формат: робота в групах

Мета: вчити критично оцінювати презентації і постери.

Матеріал: добірка слайдів/постерів з типовими помилками: занадто багато тексту, нечитабельні шрифти, плутанина з кольорами, відсутність логіки.

Завдання: знайти недоліки й запропонувати рішення.

◆ 7. Візуальний диктант «Опиши — створимо»

Формат: парна робота

Мета: розвиток навичок формулювання, структурування, уявного конструювання постера.

Завдання:

- Один учень усно «описує» свій постер іншому (без показу).
 - Партнер малює/збирає його (на аркуші або у Canva).
 - Потім порівнюють з оригіналом.
-

◆ 8. Стендова сесія «Наукова виставка»

Формат: внутрішньошкільна, або регіональна подія

Мета: змодельовати реальну стендову сесію, як на наукових конференціях.

Як провести:

- Учні готують постери, вішають їх у залі або коридорі.
 - Гості/журі проходять повз, ставлять запитання, учні «захищають» роботи.
 - Вручення «народної» відзнаки — кожен гість голосує за найцікавіший постер.
-

◆ 9. Флеш-рев'ю «Науковий elevator pitch»

Формат: рольова гра

Мета: навчити презентувати ідею роботи стисло, переконливо, «на ходу».

Сюжет: Учень уявляє, що він випадково зустрів потенційного наукового керівника (інвестора) в ліфті. Має 60 секунд, щоб пояснити, чому його дослідження важливе.

Фішка: після вправи учні самі оцінюють, чия відповідь була найпереконливішою.

◆ 10. ТікТок-презентація: 60 секунд на науку

Формат: відеопроєкт

Мета: вчити подати головну ідею дослідження коротко, динамічно, з урахуванням медіаформату.

Завдання:

- Створити коротке відео про свою роботу: тема + результат + «цікавинка» (наприклад, емоційна фраза, цікава знахідка, вражаючий факт).
 - Вставити QR-код до відео на постері.
-

◆ 11. Кейс-гра «Презентація на чужу тему»

Формат: командна робота, змагання

Мета: тренування навичок публічного виступу, імпровізації, креативу.

Суть:

- Команди обирають тему дослідження, яку не знають наперед.
- За 10 хвилин на основі ключових тез (надаються) створюють презентацію.
- Презентують публічно.

Фішка: дає розуміння структури та логіки наукової презентації.

◆ 12. Онлайн-гра «Збери презентацію»

Формат: інтерактивний онлайн-квест (Google Slides, LearningApps, Wordwall)

Мета: навчити послідовності і логіці побудови слайдів.

Суть:

- Учень отримує набір «розкиданих» слайдів (без нумерації).
- Має зібрати презентацію у правильній послідовності:
 1. Проблема
 2. Гіпотеза
 3. Метод
 4. Результати
 5. Висновки

Фішка: можливість зробити інтерактивну перевірку знань.

◆ 13. Вправа «Постер без слів»

Формат: індивідуальна чи парна візуалізація

Мета: розвиток нестандартного мислення та дизайн-компетентностей

Завдання:

- Створити візуальний постер, у якому жодного тексту (окрім заголовку або 1 ключової фрази).
- Усе має бути передано за допомогою: схем, стрілок, іконок, картинок, кольору.

Фішка: потужна вправа на інтуїтивне мислення та простоту.

◆ 14. Суд над постером: «Захист дизайну»

Формат: рольова гра

Мета: навчити обґрунтовувати свої візуальні рішення.

Сюжет: Один учень (або команда) «захищає» свій постер у вигляді судового процесу:

- Чому обрали такий заголовок?
 - Чому саме ці кольори та інфографіка?
 - Чому саме така логіка слайдів?
- Інші — журі, адвокат і критик.
-

◆ 15. Інтерв'ю з постером

Формат: парна робота

Мета: формування глибшого розуміння свого постера та навичок комунікації.

Завдання:

- Один учень «інтерв'ює» іншого, ніби це — автор постера.
- Ставить запитання: «Що вас надихнуло на цю тему?», «Який слайд найважливіший?», «Що ви б змінили?»
- Після обміну — рефлексія: що вдалося передати через постер, а що ні?

до Правил проведення
 Всеукраїнського конкурсу-захисту
 науково-дослідницьких робіт учнів –
 членів Малої академії наук України
 (пункт 3 розділу VI)

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПОСТЕРА

Постер – вертикально розміщений плакат формату А0, що оформлюється українською мовою (за винятком секцій відділення мовознавства).

Постер повинен містити:

зазначення територіального відділення (області);
 заголовок (назву проєкту, що співпадає, з назвою дослідницької роботи);
 інформацію про автора (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності); повне найменування закладу освіти; клас; населений пункт; прізвище, ім'я, по батькові та посада наукового керівника);

короткий зміст проєкту (мета і завдання проєкту, матеріали та методи його виконання, об'єкт, предмет, результати й висновки).

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ МАН УКРАЇНИ		
Фото автора	Назва проєкту	
	Прізвище, ім'я, по батькові автора, клас, заклад освіти, населений пункт Науковий керівник: ПІП, посада, місце роботи	
Мета, завдання дослідження		Рисунок 1 Підпис рисунка
Об'єкт, предмет дослідження		
Діаграма Підпис діаграми	Матеріали, хід та методи дослідження	
Рисунок 2 Підпис рисунка	Результати та висновки	Фото Підпис фото

Рисунок 1. Приклад розміщення інформації на постері

Рекомендований розмір заголовка – не менше 100 пунктів типографських; розмір тексту – не менше 20 пунктів типографських, міжрядковий інтервал – 1,5. Рисунки мають бути чіткі, з підписами; умовні позначення на них мають бути розшифровані. Речення тексту слід робити короткими, конкретними, однозначними.

Приклади постерів учасників конкурсу-захисту МАН

Миколаївське віггілення МАН України

Роль монументального мозаїчного мистецтва радянського періоду в організації сучасного архітектурно-просторового середовища міста Миколаєва та Миколаївської області

Автор: Царюк Олексій Степанович, учень 11 класу Першої української гімназії імені Миколи Аркаса

Науковий керівник: Лободовська Ірина Олександрівна, вчитель історії Першої української гімназії імені Миколи Аркаса

Мета роботи: дослідити мозаїчні панно радянського періоду другої половини XX століття в контексті сучасного міста Миколаєва та населених пунктах Миколаївської області.

Хід роботи передбачав виконання низки дослідницьких завдань:

- проаналізувати понятійно-термінологічний апарат дослідження;
- дослідити вплив радянської влади на архітектурну забудову та орнаментальне оформлення міста Миколаєва та області другої половини XX століття;
- простежити особливості існування та проблеми функціонування радянських мозаїк у сучасному просторі міста Миколаєва та області;
- виявити основні конфліктні точки у візуальному образі міста, пов'язані з мозаїчними панно як творами монументального мистецтва;
- визначити місцезнаходження, авторство та техніку виконання мозаїк радянської доби в місті Миколаєві;
- визначити статус мозаїчних панно та спрогнозувати перспективу їх збереження.

Об'єкт: дослідження мозаїка радянського періоду у просторі сучасного міста Миколаєва та населених пунктах Миколаївської області.

Предмет дослідження: особливості застосування мозаїк як елементу формування цілісного та інформативного архітектурного середовища, локальна специфіка мозаїчних панно радянського періоду, їх сюжетні лінії, композиційні принципи, естетичне та ідеологічне навантаження.

Методи дослідження: теоретичні (дослідницький, логічний, метод аналізу, систематизації, порівняння, узагальнення)

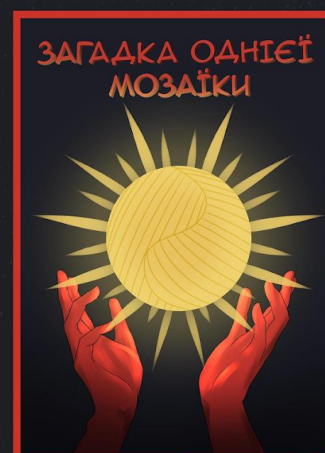

Рис. 1. Обкладинка до коміксу «Загадка однієї мозаїки»

Рис. 2. Фрагмент мозаїчної композиції на будівлі обласного палацу культури

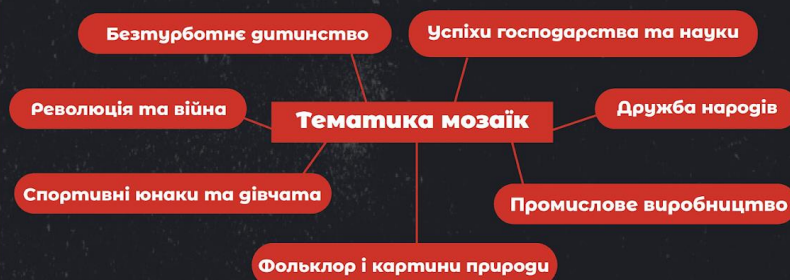

Рис. 3. Схема «Тематика мозаїчного мистецтва»

Результати та висновки

Мозаїки радянського періоду включені в колективну пам'ять містян, пов'язані із повсякденними маршрутами, вплетені у сітку міського простору та прив'язані до конкретних місць, тому не можуть бути відокремлені від них, не втративши щось у своєму значенні. Елемент "тут і зараз" є визначальним. Дослідження мозаїк як виду монументального мистецтва потребує подальших теоретичних розробок з огляду на проблематику розвитку міського мистецтва та міста загалом, а також можливостей включення об'єктів радянської спадщини у простір сучасного міста Миколаєва та області.

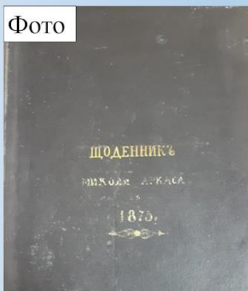

Щоденник юного Аркаса як об'єкт вивчення української етнографії

Остапенко Олена Ігорівна, учениця 10-А класу Миколаївського юридичного ліцею Миколаївської міської ради Миколаївської області

Науковий консультант: Хаєцький Олександр Петрович, доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Фото

Щоденник
М. Аркаса

МЕТА РОБОТИ

Доведення того, що такий малодосліджений мемуарний жанр прози як щоденник є вагомим та багатограним джерелом інформації для вивчення дослідниками етнокультурних процесів.

ЗАВДАННЯ

- ✓ Проаналізувати Аркасівський щоденник, визначити історичні передумови його створення;
- ✓ виробити й застосувати індивідуальну класифікацію щоденних записів;
- ✓ віднайти відображення в нотатках М. Аркаса традицій та обрядів українців, фольклорні й ліричні мотиви.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Щоденник
Миколи Миколайовича Аркаса
як етнографічне джерело
другої половини XIX століття.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Побутово-етнографічні деталі, які
знайшли своє відображення в
щоденнику.

Матеріали, хід та методи дослідження

У ході дослідження було:

- ✓ з'ясовано чинники, які сформували українську ментальність автора щоденника;
- ✓ охарактеризовано два етапи українського визвольного руху XIX століття й описано мовний код особистих нотаток просвітителя;
- ✓ знайдено елементи опису традицій та обрядів українців, фольклорні й ліричні мотиви в етнографічному джерелі.

Дедукція

Індукція

Аналіз

Синтез

Узагальнення

Методологічна основа
дослідження

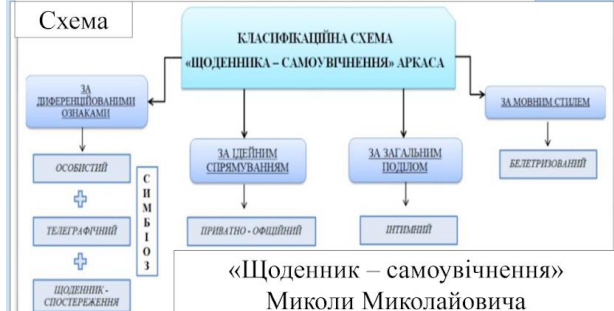
Діаграма

Результати та висновки

- ✓ Вироблено індивідуальну класифікацію щоденних записів М. М. Аркаса;
- ✓ встановлено точний обсяг нотатника й поділено його на характерні частини;
- ✓ висвітлено ліричний та патріотичний настрій 23-річного письменника за допомогою знайдених творчих матеріалів – перших літературних спроб просвітителя.

Схема

ТРАДИЦІЇ ВИПІКАННЯ ВЕЛИКОДНЬОЇ ВИПІЧКИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ. ТА СЬОГОДЕННІ НА ПРИКЛАДІ СІЛ ВОСКРЕСЕНСЬКОЇ ГРОМАДИ

Бєсгіца Євеліна Анатоліївна – учениця 10 класу Михайло-Ларинського ліцею Воскресенської селищної ради Миколаївського району, вихованка гуртка «Юні етнографи» Миколаївського обласного Центру національно-патріотичного виховання туризму та краєзнавства учнівської молоді;

Науковий керівник: **Бацар Ллілія Іванівна**, вчитель історії та правознавства Михайло-Ларинського ліцею, керівник гуртка «Юні етнографи» МОЦНПВТКУМ;

Консультант: **Хасцький Олександр Петрович**, кандидат історичних наук, завідувач музею МНУ імені В.О. Сухомилинського.

Мета: дослідити традиції випікання Великодніх Пасок, що притаманні селам Миколаївського району Миколаївської області та порівняти з випіканням пасок у сьогоденні.

Завдання: ознайомитися з наявними відомостями про населені пункти, здійснити їх обстеження, зафіксувати планувальні та архітектурні особливості, зняти плани та провести детальну фотофіксацію, зібрати рухомі артефакти, вивчити сільські цвинтарі, опитати місцевих мешканців; вивчити та систематизувати здобуті матеріали на базі Музею історії МОЦНПВТКУМ; порівняти матеріали з трьох населених пунктів, спробувати виявити етнографічні особливості народної архітектури побуту; презентувати результати дослідження серед громадськості.

Об'єкт дослідження: українська обрядовість на свято Великодня.

Предмет: традиції випікання та використання Великоднього хліба у селах Воскресенської громади Миколаївського району від другої половини ХХ століття до сьогодення.

Інтерв'ю проведене з пекаркою Романовою Світлоною Володимирівною (1968р.н.)

Форми пасок різних господарств

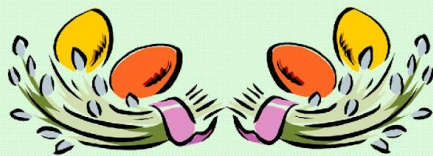

Хід роботи: На першому етапі дослідження опрацювали наукову літературу з даної теми. Впевнилися, що звичаї і обряди, пов'язані зі святом Великодня: випікання пасок, фарбування крашанок, чистий четвер, розговляння і так далі; у нашій громаді збереглися, незважаючи на всі заборони радянської влади.

На другому етапі – провели польові дослідження: зробили записи спогадів мешканців громади, ВПО; записали рецепти, прислів'я, слова діалекти бойків переселенців. Зібрали предмети хатнього начиння для випікання пасок: дерев'яні лопати, форми, жаровні, ночви для тіста, які поповнили фонди Михайло-Ларинської шкільної світлиці.

На третьому етапі – узагальнили, систематизували зібрану інформацію та висвітлили у даній роботі, яку представили на Всеукраїнських конференціях у Миколаєві, Харкові, Краматорську, Івано-Франківську.

При дослідженні використані **методи дослідження:** систематизація, порівняння, періодизація.

Паска 2022 року. Савенко Людмила, 1978 р.н., мешканка села Прибузьке Миколаївського району, ВПО місто Хмельницьк.

У висновку виявилось, що звичаї і обряди, пов'язані зі святкуванням Великодня, майже всі збереглися у Воскресенській громаді, незважаючи на всі заборони в часи радянської влади та навіть під час війни. Традиції випікання пасок, фарбування крашанок, чистий четвер, розговляння, існують і сьогодні.

Отримані **результати дослідження** сприятимуть заповненню прогалин у знанні української обрядовості випікання пасок, а головне, допоможуть використати цей матеріал у повсякденному житті та зберегти досвід для наступних поколінь.

Вплив демонології на відродження української національної самоідентичності

Автор: Гіріна Каріна Євгенівна, 10 клас, Миколаївський ліцей №38 ім. В. Д. Чайки

Науковий керівник: Казакова Оксана Миколаївна, Заступник директора з науково-методичної роботи, Миколаївський ліцей №38 імені В.Д. Чайки

МЕТА, ЗАВДАННЯ

Дослідження впливу демонології на процес відродження та формування української національної самоідентичності шляхом актуалізації етнорелігійної та культурної спадщини.

Для досягнення мети авторка ставить такі завдання:

1. розглянути поняття «національна самоідентичність» у сучасному науковому дискурсі;
2. проаналізувати образи української демонології у контексті етнорелігії;
3. розглянути специфіку презентації демонології у медіапросторі та масовій культурі та проаналізувати цей внесок у культурну спадщину;
4. провести соціологічне опитування щодо сприйняття демонології українцями, а також простежити її вплив на національну самоідентичність;
5. створити каталогізований віртуальний кейс «Українська демонологія в боротьбі проти рашизму».

ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ

Об'єктом дослідження є образи демонології, обряди та ритуали та їх зв'язок з національною самоідентичністю українців.

Предметом дослідження є вплив демонології на національну самоідентичність.

Рис 1. Популярні кінострічки українського кінематографа

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рис 2. Чи асоціюється у Вас самоідентичність з народними віруваннями?

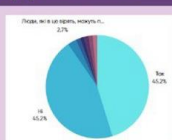

Рис 3. Чи вірите Ви у захисну силу ляльок-мотанок?

Рис 4. Чи вірите ви в існування відьом?

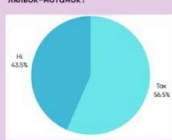

Рис 5. Чи вірите ви в існування навороження?

Рис 6.

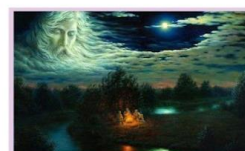

Рис 7. "Велесова ніч"

Рис 8. «Азов» Ніч мертвих

Рис 9. Віртуальний кейс «Українська демонологія у боротьбі проти рашизму»

ВИСНОВКИ

1. Формування національної самоідентичності українців має глибокий історичний характер, зараз цей процес тісно пов'язаний з політичними, культурними, історичними і соціальними трансформаціями. 2. Підвищення наукового інтересу до демонології відбулося у XIX ст. та не припинялося й на початку XX ст. У радянський період воно розглядалося під видом фольклору, однак українська діаспора, представлена В. Шаяном та його науковою школою, продовжувала вивчати українську демонологію, як частину етнорелігії. 3. Підходи дослідників до української демонології мають певні розбіжності. 4. «Українська демонологія», проходить етап перепрочитання. 5. Образи відьми, чорта та чугайстера є не лише частиною етнорелігії, але й глибоко вкоріненими у культурні вірування та традиції, ставши важливим елементом культурного багатства українського народу. 6. Високий відсоток позитивних відповідей, свідчить, що більша частина українців позитивно сприймає віру в потойбічні сили такі як, відьми та обереги (ляльки-мотанки); людей з надприродними можливостями (мольфари, характерники). 7. українці беруть участь в святкуванні Велесової ночі обрядах на Івана Купала. 8. Притаманна їм і віра в лікування хвороб «народними методами». Народ сприймає все зазначене вище як частину національної самоідентичності та культурної спадщини, тісно пов'язано з народними звичаями, обрядами, етнорелігійними образами.